

Стари и диалектни думи в книгата

Акъл – ум, разум, разсъдък, предвидливост

Алгън – златна монета, жълтица

Анатема – проклятие, отлъчване от християнската църква

Аскер – войник от редовната турска армия

Бакър, бакърче – съд за вода с дръжка, изработен от мед и покрит с калай

Барем – поне

Башибозук – нередовна турска армия, въоръжени части от мюсюлманското население известни със своята жестокост

Бердана – стар модел пушка създадена от американския конструктор Хайрам Бердан. На въоръжение в руската и други армии до началото на XX век.

Варди – пази, охранява

Вересия – един вид отложено плащане. Стоката се дава на купувача, дългът му се записва в бележник

(тефтер за вересии), а плащането се извършва по-късно.

Въртоглава болест – болест при овцете и др. домашни животни. Ларви на паразита проникват през ноздрите и се заселват в мозъка. Животните стават дезориентирани, характерно въртят глави. Не се лекува.

Грош – дребна монета използвана в много европейски страни и в Турция. При въвеждане на лева 20 ст. = 1 грош. Думата става нарицателна за ниска цена: „и пукнат грош не струва“.

Гологан – медна монета от 10 стотинки емисия 1881 г. На въздуха монетите се окислявали и почернявали. От там – „черен гологан не се губи“ и „черни пари за бели дни“.

Дюкян – малък магазин за различни стоки. В дюкяните се предлагали и занаятчийски услуги – златарство, грънчарство, обущарство и пр.

Зурна – дървен музикален инструмент със силен и остър звук. Разпространен е в Индия, Близкия изток, Турция и част от България. Използва се при фолклорната музика и при народни борби заедно с тъпан (даул).

Изполичар – наемател на земя, който я обработва и дели реколтата със собственика.

Кат – етаж на къща

Килер – помещение в къщата за съхраняване на храни и домашни съдове, обикновено без прозорци, склад.

Кираджия – човек, който извършва превоз срещу заплащане, каруцар.

Кираджийски кон – животно, което е остаряло и не става за яздене. Впрегнато е в каруцата на кираджия. Презрително – „работи като кираджийски кон“ – извършва тежка работа, а не му плащат достатъчно.

Кирпич – тухли, изработени от глина и слама, изсушени на слънце. Широко разпространен строителен материал в миналото. Има отлични изолационни качества и дълготрайност.

Крамола – спор, караница

Комбос – жребий

Копраля – дълъг прът за подкарване на животните, понякога с метален връх. Използвал се е и за неточно измерване на разстояние – „река, широка две копрали“ или според сянката, за часа от денонощието: „една копраля след изгрев слънце“.

Кория – малка гора в околностите на село. Често държавна, църковна или училищна собственост.

Кър, кърска работа – поле, обработваеми земи. Работата в тях- по нивите, градините и лозята.

Къорав – който недовижда, със слабо зрение, почти сляп.

Кюмбе – малка печка, само за отопление. Бързо се загрява и бързо изстива. Затова е наречена „циганска любов“.

Къшла – кошара за животните, до която има колиба или малко помещение, в което живее овчаря.

Леска – лешник. Растение, храст, чиито млади части са гъвкави. След преплитане се използват за изработка на стени на къщи, огради, кошници и пр.

Лира – златна турска монета от миналото с висока стойност.

Магерница – място, където се хранят монасите в манастир. Столова.

Манлихера – стар тип карабина (пушка). Била е на въоръжение в българската армия до първата половина на XX век. Точно и далекобойно оръжие.

Мегдан – място в средата на село, площад.

Межда – разделителна линия, граница.

Мера, мерия – землище. Земя, която принадлежи на населеното място за ниви, пасища и градини. Определяла се със закон, карта и планове, често причина за спорове и вражди.

Наряд за държавата – определени доставки на храни, месо, земеделска и занаятчийска продукция, които държавата не плаща на производителите. Често използвана като репресивна мярка от различни правителства.

Нощви – дървен съд за замесване на тесто. Замесеното се оставя да престои една нощ и от там – „нощви“. При глад и крайна бедност се казва „да изгупаме нощвите“ – все може да е останало по тях малко брашно. Ако нощвите са пълни, значи къщата е богата.

Оглавник – кожени ремъци през главата на кон или друго животно, които позволяват да бъде впрегнато или водено.

Одая – стая

Охтичава болест – туберкулоза. Нелечима в миналото.

Пахарка – малка глинена купичка

Паянтова къща – изградена е от дървена конструкция, а между гредите има кирпич или изпечени тухли. Неоправдано е синоним на „нетрайно“, „нестабилно“, „временно“. Има такива къщи на над 300 години.

Пендара – златна турска монета. Една пендара (пенде – гр.) – пет лири. Често използвана в накити, обеци и нанизии от монети. Голям подарък за сватба, символ на богатство – жената има огърлица от пендари.

Писюрлив – небрежен, мръсен, миризлив

Пишлигари – деца, малки момчета

Плата – заплащане, дължимата сума, възнаграждение

Попържня – ругатня, псувня

Пранги – метални окови, които се поставят на краката на конете или други тревопасни животни. Не им позволяват да бягат, а само да стоят и пасат в определен район. Синоним на белезници.

Прошение – писмена молба

Пъдар – пазач на ниви и лозя, понякога въоръжен. Не позволява да се краде от полето или животни да влизат в чужди градини. Полски стражар.

Рупчета – пет стотинки. При въвеждането на българския лев в обръщение са монетите от 2 и половина стотинки (петаче), 5 стотинки (рупче), 10 стотинки (гологан), 20 стотинки (грош) и 50 стотинки (сто пари).

Ручило – българската гайда се прави от предната част на агнешка или ярешка кожа. Там, където е била шията, се поставя накрайник за надуване. На мястото на единия от предните крака се слага гайдуницата, на която се свири. На другия крак се поставя дълга свирка, която издава само един постоянен нисък звук като фон на мелодиите.

Ръжен – железен прът с лопатковидно разширение на края. Служи за разравяне на огнище, за загребване на жар.

Ръжанка – слама от ръж, служи за покриване на кошари, плевни и пр. Може да се сплете на рогозка.

Сайвант – навес в двора

Сап – дървена дръжка на земеделски инструменти – брадва, лопата, мотика, вила и пр.

Сач – плосък глинен съд за печене върху огнище

Свада – караница, спор

Сгъчили – струпали се на куп, свили се един до друг.

Синор – тясна затревена пътека, която отбелязва границата на нива или имот.

Сламеник – груб дюшек пълен със слама или сено.

Смрази се с хората – скарва се, намразва някого.

Сукман – част от традиционна женска носия. Дебела вълнена дреха, която се облича върху риза. И двете богато украсени.

Тъдява – близко, наоколо

Харман – място за извършване на вършитба. Заравнена и здраво утъпкана земя, върху която се слага ожънатото (пшеница, ръж). Отгоре се минава с диканя – теглена от животни голяма дъска, на която има набити остри кремъци. Така се отделя зърното от сламата.

Хлопка – метален звънец, който се окачва на шията на домашни животни. По звука на хлопките хората са можели отдалече да познаят чие е стадото.

Хорище – място, където се играят хора; площад, мегдан.

Хъшлак – уличник, безделник

Цедилка за сирене – след подквасване на млякото с мая за сирене, то се поставя в тънък памучен плат и се окачва така, че да се сгъсти. Отделя се течност, наречена суроватка, цвик

Цер – вид дъб с твърда дървесина.

Чардак – място под покрива на къща, обикновено на втория етаж. Покрита тераса.

Челяд – децата в едно семейство.

Чеиз – дрехи и покъщнина, която невестата трябва да занесе в къщата на съпруга си. По-голямата част от чеиза тя изработва сама -тъче, преде, бродира и шие. На сватбата всички трябва да видят колко е сръчна момата. С част от изработеното тя дарява гостите. Част от сватбения ритуал, в който има доста показност.

Юзче – стъклено шише за ракия с тясно гърло, обикновено 50 грама.

Юрук – чергарско племе в Мала Азия и на Балканите. Занимавали се със скотовъдство и водели номадски живот.